

Vergaderjaar 2019–2020

35 300 IV

Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2020

Nr. 36

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 december 2019

Inleiding

In september¹ informeerde ik uw Kamer over het wetsvoorstel dat ik in voorbereiding heb om de geleidelijke overgang naar normale bestuurlijke verhoudingen op Sint Eustatius mogelijk te maken.

Dit wetsvoorstel is in voorbereiding en zal naar verwachting begin 2020 ter behandeling worden ingediend. Conform de toezegging aan uw Kamer² zal ik u halfjaarlijks blijven rapporteren over de voortgang op alle terreinen die de ingreep betreft. Daarbij blijven de criteria zoals ik die als uitgangspunt heb geformuleerd in de tweede voortgangsrapportage van 14 november 2018³ leidend⁴.

In aanvulling op de septemberbrief informeer ik u met deze rapportage over de stand van zaken. Voor zover deze ongewijzigd is ten opzichte van mijn septemberbrief ga ik daarop niet uitgebreid in. Tegelijkertijd is er een aantal zaken die ik juist naar aanleiding van het verschijnen van die brief en de daaraan verbonden Townhall meeting, graag met uw Kamer wil delen. Zoals inmiddels gebruikelijk wordt de voortgang op de diverse domeinen beschreven; het bestuurlijke, sociale en fysieke domein.

Algemeen beeld

Onder andere uit de signalen die ik tijdens de Townhall meeting van 23 september jl. heb ontvangen maak ik op dat de manieren waarop de burgers op Sint Eustatius worden voorzien van informatie over de

¹ Kamerstuk 35 300 IV, nr. 6

² Kamerstuk 34 877, nr. 6

³ Kamerstuk 35 000 IV, nr. 29

⁴ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

voortgang van projecten, de transparantie in besluitvorming en de mogelijkheden die voor hen openstaan om hun stem te laten horen, blijvend om aandacht vragen. De regeringscommissaris heb ik gevraagd om mij, onder andere bij monde van de Maatschappelijke raad van Advies, nader te informeren over de gevoelens die bij de bevolking leven over het aangekondigde traject richting herstel van de normale verhoudingen. Dat traject op zichzelf leidt ook tot een aantal nieuwe initiatieven zoals publieke voorlichting over het actief en passief kiesrecht en opleidingsmogelijkheden voor potentiële nieuwe politici. Daarnaast wordt op Sint Eustatius de laatste hand gelegd aan een integraal communicatieplan.

Maatschappelijke raad

In een bijeenkomst met de maatschappelijke raad op 29 oktober jl. is door de regeringscommissaris onder andere gesproken over het aangekondigde traject richting herstel van de democratie. De regeringscommissaris heeft daarover aan mij verslag gedaan.

De meerderheid van de aanwezige leden van de Maatschappelijke Raad van Advies steunde het voorstel voor een geleidelijke terugkeer naar de normale situatie. De gedachtegang om op basis van criteria en niet op basis van een uiterste datum van de ene fase naar de te gaan zorgde voor vragen als hoe en wanneer wordt aan een criterium voldaan en wie kunnen dit objectief beoordelen?

Dezelfde meerderheid gaf aan de datum 21 oktober 2020 voor verkiezingen voor de eilandsraad aan de ambitieuze kant te vinden. Het zo spoedig mogelijk starten van de opleiding voor politici en aspirant-politici zag de meerderheid als noodzakelijk in het proces om te komen tot goed bestuur. Om een herhaling van de situatie die tot de interventie heeft geleid in februari 2018 te voorkomen prefereert de meerderheid meer bevoegdheden voor de gezaghebber. Zijn autoriteit was in het verleden te beperkt om te handelen en het verwerken van beslissingen via de Rijksvertegenwoordiger leidde tot veel vertraging. Eén van de leden die de meerderheidsopinie verkondigde, verklaarde dat er bepaalde groepen zijn die zich van hun stemrecht beroofd voelen en achtte het belangrijk om deze informatie te delen.

De minderheid was van mening dat iedere vertraging te lang is en verklaarde dat mensen hunkeren naar de terugkeer van hun democratische rechten.

Townhall/voorlichting verkiezingen

Op korte termijn zal een eerste algemene voorlichting voor het bredere publiek plaatsvinden over de verkiezingen. Daarbij ligt de focus op het enthousiasmeren van het publiek en het verschaffen van informatie over de mogelijkheden als men zich verkiesbaar wil stellen. In aanloop naar de verkiezingen zullen eveneens diverse bijeenkomsten worden georganiseerd om potentiële politici te informeren over de mogelijkheden, voorwaarden en termijnen. Op die manier wordt eenieder de mogelijkheid geboden om zich te verdiepen in wat het betekent om eilandraadslid of gedeputeerde te zijn.

Opleidingen politici

Na de kandidaatstelling organiseert mijn ministerie in samenwerking met het openbaar lichaam opleidingsprogramma's voor potentiële politici. In deze opleiding zal aandacht zijn voor de kennis en vaardigheden die

eilandsraadsleden nodig hebben om de rol van volksvertegenwoordiger in te vullen. Ook na de verkiezingen krijgen de eilandsraadsleden een opleiding op maat aangeboden.

Communicatieplan

Het openbaar lichaam streeft naar betere publieke informatievoorziening met een strategisch communicatieplan dat zich in de afrondende fase bevindt. De inhoud van het plan zal met de maatschappelijke raad besproken worden. Een deel van de in het plan beschreven acties is reeds in uitvoering. Onder andere wordt een huisstijl voor het openbaar lichaam ontworpen, is de aanlevering van informatie voor publicatie vanuit de verschillende onderdelen van het openbaar lichaam gestroomlijnd en worden de verschillende directies voorzien van communicatie-advies.

Bestuurlijk domein

Reorganisatie

Op 1 september 2019 is de nieuwe organisatie geëffectueerd. Het overgrote deel van de medewerkers volgde de eigen functie. Van de medewerkers van het openbaar lichaam die niet direct geplaatst konden worden is een groot deel inmiddels op openstaande functies terecht gekomen. Voor een klein aantal is een maatwerkplek gecreëerd en met een enkeling is een uitstroomregeling getroffen. Door de doorstroom van interne medewerkers zijn er nog steeds verschuivingen in de organisatie en wordt het aantal mobiliteitskandidaten steeds kleiner.

Als onderdeel van de informatievoorziening aan medewerkers wordt twee wekelijks een magazine (The Insider) verspreid dat de medewerkers op de hoogte houdt van de ontwikkelingen rond de reorganisatie en hen meer inzicht moet geven in het functioneren van het openbaar lichaam.

Opleidingen ambtelijk apparaat

Voor Sint Eustatius is een meerjarig professionaliseringsprogramma ontwikkeld, waarin de focus ligt op het op het duurzaam versterken van het ambtelijke apparaat op huidige en toekomstige taken. In oktober is een ontwikkeltraject voor managers en unitmanagers van start gegaan. Afgelopen jaar hebben de ambtenaren van het openbaar lichaam herhaaldelijke vakmanschaptrainingen gehad. In het verlengde van de training wordt gewerkt aan de opstelling van een gedragscode.

Ook is een opleidingsplan met groepsgewijze aanpak gereed. Managers, beleidsadviseurs, secretaresses, beveiliging, frontofficemedewerkers, administratieve medewerkers en financiële medewerkers worden daarmee zowel inhoudelijk als op vaardigheden getraind. Voorbeelden daarvan zijn een cursus schrijfvaardigheid voor beleidsadviseurs, een cursus Fin BES en BBV BES voor medewerkers Financiën en een cursus overheidsfinanciën voor niet-financiële medewerkers. Ook wordt veel geïnvesteerd in computervaardigheden en het verminderen van laaggeletterdheid.

Versterken bestuurlijke structuur

Als onderdeel van een nieuwe, transparantere, manier van werken zijn recent nieuwe formats voor besluitvormingsnotas en de besluitenlijst vastgesteld en in gebruik genomen. Deze helpen het besluitvormingsproces eenduidiger te maken en de uitkomst daarvan transparanter. In een workshop voor de directeuren, unitmanagers en beleidsmedewerkers is

de nieuwe werkwijze toegelicht en de medewerkers krijgen praktijkondersteuning bij de ingebruikname.

Het inventariseren van onjuiste, verouderde en ontbrekende regelgeving is een omvangrijke klus die per beleidsterrein wordt aangepakt. Sommige verordeningen vragen alleen om een toets op actualiteit, anderen moeten in samenhang beoordeeld worden en weer een andere categorie ontbreekt nog volledig. Het vergt de inspanning van alle onderdelen van het openbaar lichaam om dit stap voor stap op orde te brengen.

Handhaving en toezicht

De bescherming van de leefomgeving kan niet zonder een beperkte mate van regulering van bedrijvigheid. Hotels, garages en een aantal andere activiteiten krijgen in 2021 te maken met het Inrichtingen- en activiteitenbesluit milieubeheer (IAB) met hierin regels voor afvalbeheer, afvalwater en bodem beschermende voorzieningen. Daarmee wordt duidelijkheid geboden aan ondernemers over eisen aan installaties en activiteiten. Het IAB vervangt de lokale hinderverordening en de daarin geldende vergunningplicht met algemene regels. Inmiddels is geïnventariseerd wat de consequenties zijn voor het bestuursapparaat en bedrijfsleven en worden aanbevelingen gedaan voor adequaat toezicht en handhaving.

Planning & control cyclus

Recent zijn de eerste en tweede uitvoeringsrapportage van 2019 ingediend, als ook de eerste begrotingswijziging. Verder is de jaarrekening 2016 ingediend, nog steeds met een oordeelsonthouding van de externe accountant. Daarnaast zijn de ontwerpbegroting voor 2020 en de meerjarenbegroting voor 2021–2023 ter advisering aan mijn ministerie aangeboden. Begin december verwacht ik de definitieve begroting te ontvangen.

Er zijn inhoudelijke verbeteringen zichtbaar, maar het gewenste niveau is nog niet bereikt. Zo ontbreken in de begroting nog de paragrafen grondbeleid en risicomanagement en weerstandsvermogen. De paragraaf kapitaalgoederen is in ontwikkeling.

In de periode augustus tot en met oktober is een grote stap gezet door de sterk vervuilde administratie van de materiële vaste activa op te schonen. De resultaten daarvan worden nu verwerkt in de jaarrekeningen over 2017 en 2018.

De externe accountant start medio november 2019 met de controle van de jaarrekeningen (audit). De regeringscommissaris heeft daartoe recent een opdracht gegeven. Het streven is om de audits in 2019 af te ronden. Vanwege de vele resterende gebreken wordt over het jaar 2019 nog geen goedkeurende accountantsverklaring verwacht.

Plan van aanpak financieel beheer

In het kader van de verbetering van het financieel beheer is veel werk verzet, maar moet ook nog steeds veel gebeuren om te komen tot een verantwoorde overdracht aan een nieuw bestuur. Het onvoldoende in staat zijn om tot afronding van gestarte maatregelen te komen, laat zich deels verklaren door samenloop met de omvangrijke reorganisatie en de beperkte uitvoeringscapaciteit. Het blijft een punt van zorg. Om de directie financiën te ondersteunen zijn recent twee vacatures opengesteld waarvan er één inmiddels is ingevuld. Na invulling van de vacatures zal nader worden bezien of extra ondersteuning noodzakelijk is. Het streven is het gehele plan van aanpak af te ronden in 2020.

Rekenkamer

Voor Sint Eustatius wordt bij het instellen van een zelfstandige rekenkamer op korte termijn ondersteuning vanuit Europees Nederland geboden. De rekenkamer Rotterdam heeft haar expertise aangeboden. Hiermee wordt vooruitgelopen op een wetswijziging die noodzakelijk is voor het instellen van een rekenkamer voor alle BES eilanden. Rotterdam kan in de toekomst ook beoogd rekenkamerleden uit (de omgeving van) Sint Eustatius ondersteunen door hen te laten meelopen en door middel van kennisvermeerdering en trainingen. De inzet wordt incidenteel gefinancierd uit een bijzondere uitkering van BZK. Doel is de rekenkamer zo op te zetten dat deze zo snel mogelijk lokaal kan worden overgenomen en structureel wordt ingebed. Daarbij wordt ook gezien op welke wijze structurele ondersteuning vanuit de regio dan wel Europees Nederland wordt vormgegeven.

ICT Infrastructuur openbaar lichaam

In het najaar is een project van start gegaan om het achterstallig onderhoud aan de ICT infrastructuur in te halen. De beschikbaarheid van een netwerk waarmee de verschillende onderdelen van het openbaar lichaam met elkaar verbonden worden is cruciaal in voor professionalisering en adequate informatievoorziening. Er wordt onder andere bekabeld, netwerkaansluitingen worden aangelegd en medewerkers zullen worden opgeleid. Met het beschikbare budget van het openbaar lichaam is gestart bij vitale onderdelen als de afdeling ICT, burgerzaken en financiën.

Sociaal domein

Algemeen

Met het vaststellen van het ijkpunt voor het sociaal minimum en de bijbehorende maatregelen zet het kabinet een aantal substantiële stappen om de situatie van inwoners in Caribisch Nederland te verbeteren. De Tweede Kamer is hierover op 27 juni 2019 geïnformeerd⁵. Het kabinet heeft zich gecommitteerd aan het verlagen van de kosten van levensonderhoud en het verbeteren van de inkomenspositie van inwoners van Caribisch Nederland. Aan de kostenkant gaat het onder meer om het verbeteren van de financiële toegankelijkheid van de kinderopvang en het terugbrengen van de kosten van wonen.

Naast het verlagen van de kosten van levensonderhoud tot een redelijk niveau, zet het kabinet in op het verbeteren van de inkomenspositie van inwoners in Caribisch Nederland. Per 1 januari 2020 worden het wettelijk minimumloon en de uitkeringen opnieuw verhoogd. Per 1 januari 2020 wordt daarnaast de onderstand voor mensen die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn dusdanig verhoogd dat iemand in de onderstand die zelfstandig woont op maandbasis uitkomt op het wettelijk minimumloon. Ook kunnen alleenstaande AOV-gerechtigden in aanmerking komen voor een aanvulling vanuit de onderstand. De komende vijf jaar zal de Tweede Kamer jaarlijks worden geïnformeerd over de voortgang. Hierbij zal telkens worden gezien of en zo ja welke aanvullende stappen gezet moeten worden om de situatie voor inwoners in Caribisch Nederland te verbeteren.

---

⁵ Kamerstuk 35 000 IV, nr. 61

BES(t)4 kids

Op 27 juni 2019 heeft het kabinet de Tweede Kamer ook geïnformeerd over programma BES(t)4 kids⁶. In het kader van het programma BES(t)4 kids zijn op Sint Eustatius onder meer opleidingstrajecten gestart voor de medewerkers van de kinderopvang en zijn arbeidsvoorwaarden op onderdelen verbeterd. Het verbeteren van de kwaliteit van de kinderopvang wordt op verschillende manieren aangepakt. Het programma BES(t)4 kids is in het najaar gestart met een beroepsopleiding specifiek gericht op de kinderopvang waar aan het huidige personeel als leerlingen van het middelbaar beroepsonderwijs deelnemen. De opleiding zal in 2021 worden afgesloten.

Kinderrechteneducatie en participatie

Alle scholen op Sint Eustatius zijn uitgenodigd om deel te nemen aan het Kinderrechtenfilmfestival (KRFF); een activiteit waarmee kinderen op een creatieve en interactieve manier leren over hun rechten en over hoe ze kunnen participeren. Begin juni vindt de finale op Bonaire plaats waar de beste films van St. Eustatius, Saba, Bonaire, St. Maarten, Aruba, en Curaçao worden gepresenteerd door de kinderen die ze gemaakt hebben. De beste van de zes films zal worden gekozen door jury leden van alle zes eilanden. De winnende film wordt gepresenteerd in juni tijdens de Nederlandse editie van het kinderrechtenfilmfestival.

Communicatie voor positief opvoeden en ouderschap

UNICEF zal in januari een pedagogische visie meeting organiseren tussen het BES(t)4 Kids team en partners op Sint Eustatius. De meeting wordt gefaciliteerd door een regionale «Early Childhood Development»-expert, die veel vergelijkbare opdrachten voor UNICEF heeft uitgevoerd in de Oost-Caribisch gebied en Latijns-Amerika. De pedagogische visie zal vervolgens worden gebruikt door het BES(t) 4 Kids-programma en andere entiteiten die zich richten op ouders en andere (professionele) zorgverleners/opvoeders.

Huiselijk geweld

Afgelopen periode is ingezet op het verbeteren van de ketensamenwerking in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Zo zijn op grond van het in maart 2019 gesloten samenwerkingsconvenant Multidisciplinair Overleg (MDO – een netwerksamenwerking tussen de zorg- en de strafrechtketen) de eerste casussen besproken. En is er een voorlichtingsfilm gemaakt over wie werkzaam zijn in de keten. Daarnaast is er in de aanpak meer aandacht voor daders en is er inmiddels een locatie waar slachtoffers van huiselijk geweld opgevangen kunnen worden. Aan een tweede locatie wordt gewerkt. De Staatssecretaris van VWS zal de Tweede Kamer in het eerste kwartaal van 2020 nader informeren over de voortgang op alle drie de eilanden van het bestuursakkoord huiselijk geweld en kindermishandeling.

Arbeidsbemiddeling

Om een duurzame weg uit de armoede te bieden, is meer arbeidsparticipatie nodig. Het openbaar lichaam en de gemeente Leiden werken samen in een door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) gefinancierde twinning om de arbeidsbemiddeling op Sint Eustatius te verbeteren. Dit traject loopt tot april 2020. De laatste fase van de twinning

⁶ Kamerstuk 31 322, nr. 397

zal vooral in het teken staan van de borging van methodieken en werkwijzen en de professionalisering van het beleid om mensen met een arbeidsbeperking aan het werk te helpen en te houden.

Armoedebestrijding

Armoedebestrijding vraagt nadrukkelijk ook een inspanning van het openbaar lichaam. Zij kan vanuit het eilandelijk armoedebeleid haar steentje bijdragen. Hierbij is een belangrijke randvoorwaarde dat het openbaar lichaam het beleid rond armoedebestrijding vastlegt in een verordening of beleidsregels. Het Ministerie van SZW speelt hierbij een ondersteunende rol. Zo hebben in 2019 sociaalmaatschappelijk werkers van het openbaar lichaam deelgenomen aan een door het ministerie georganiseerde training schuldhulpverlening. Het ministerie is in overleg met het openbaar lichaam over nadere ondersteuning, bijvoorbeeld op het vlak van de ontwikkeling van beleidsregels voor schuldhulpverlening.

Sociale woningbouw/huursubsidie

In het kader van de woonlastenverlaging is het belangrijk dat op elk van de eilanden toegang bestaat tot voldoende en kwalitatief goede sociale woningbouw. De Europees Nederlandse woningcorporatie Woonlinie en het openbaar lichaam hebben daarom een gezamenlijk voorstel ingediend om een structurele oplossing te vinden voor renovatie, onderhoud en nieuwbouw van sociale huisvesting. Inmiddels wordt gewerkt aan het eerste pilotproject, waarbij Woonlinie in overleg met het openbaar lichaam en de Stata Housing Foundation een eerste woning renoveert en een twee onder een kap woning realiseert. Hiervoor heeft BZK een subsidie van 390.000 euro ter beschikking gesteld. Gedurende het pilotproject wordt gewerkt aan intensivering van de samenwerking tussen betrokkenen, om uiteindelijk bijna honderd sociale huurwoningen te renoveren en vijfenveertig nieuwe sociale huurwoningen te bouwen.

Tussen BZK en het openbaar lichaam heeft een eerste gesprek plaatsgevonden om te komen tot een huurpuntenstelsel, een liberalisatiegrens en een huurcommissie. Deze moeten het systeem rechtvaardiger maken en professionaliseren, en versterken daarmee de bestuurlijke structuur op Sint Eustatius. De Wet Maatregelen Huurwoningmarkt CN zal in de eerste helft van 2020 in werking treden. De uitvoering van die wet dient neergelegd te worden in lokale verordeningen. Daaraan wordt momenteel gewerkt.

BZK zet daarnaast stappen om tot een vorm van tegemoetkoming in de huurlasten voor Caribisch Nederland te komen. Er is extra geld vrijgemaakt om middels een verhuurdersbijdrage de huurlasten te verminderen.

Sport en bewegen

De uitvoering van het Caribisch Sport- en Preventieakkoord (Bijlage bij Kamerstuk 35 000 XVI, nr. 132), dat gesloten is met het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), is gestart. De werving van een extra buurtsportcoach bij de sportstichting en een extra preventiemedewerker/gezondheidsbevorderaar bij de afdeling publieke gezondheid gaat binnenkort van start. Op korte termijn zal een dagelijks gezond ontbijt op twee basisscholen worden verstrekt aan kinderen die het nodig hebben. Door VWS wordt voor 2 jaar een senior adviseur op Caribisch Nederland aangesteld om samen met de openbare lichamen en betrokken organisaties de aanpak Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) te

implementeren. Het doel is om te komen tot een sluitende keten voor kinderen met overgewicht en obesitas.

Door de Cruyff foundation wordt onderzocht wat de kosten zijn om het Cruyff Court te overkappen. Daarmee kan het veld overdag in de schaduw worden gebruikt en gelijktijdig van verlichting worden voorzien voor gebruik in de avond. De verwachting is dat eind van dit jaar hierover een besluit kan worden genomen, zodat in 2020 gestart kan worden met de werkzaamheden. Verder wordt er door het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) gewerkt aan een projectplan om de jeugdinterventie «Alleen jij bepaalt wie je bent» op te starten. Jongeren krijgen in deze interventie een jaar lang twee keer per week training door speciaal opgeleide trainers, die ze niet alleen de sport leren, maar ook gedragsvaardigheden bijbrengen. Een belangrijke rol is hierbij weggelegd voor de sportstichting. Er wordt gewerkt aan een sterke financiële en organisatorische basis voor deze stichting. Ook zijn er activiteiten in voorbereiding om de seksuele gezondheid van inwoners te verbeteren en te zorgen dat de afdeling publieke gezondheid van het openbaar lichaam al haar taken adequaat kan uitvoeren.

Fysiek domein

Erosie

De aanpak van erosie is een van de grootste infrastructurele uitdagingen waar Sint Eustatius voor staat. De stabilisatie van de klif onder fort Oranje verloopt voorspoedig maar is slechts een deelproject in de aanpak van erosie. Erosie bedreigt vitale onderdelen van het eiland en daarom heeft Rijkswaterstaat een integraal plan erosiebestrijding opgesteld.

Gelet op de uitkomsten van de onderzoeken en de daarover genomen besluiten wordt er door Rijkswaterstaat in samenwerking met Royal Haskoning DHV en het openbaar lichaam, gewerkt aan de voorbereidingen van uitvoering van de plannen. Als eerste zal een aantal quick wins worden uitgevoerd, te beginnen met de aanpak van de haarspeldbocht in de weg naar de haven. Deze bocht vormt een belangrijk probleem bij het op de juiste wijze afvoeren van hemelwater, dat verantwoordelijk is voor een deel van de erosie op het eiland. Op een andere veroorzaker van erosie, de grote hoeveelheid loslopende dieren, ga ik verderop in deze rapportage nog in.

Met de door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) beschikbaar gestelde middelen van in totaal € 17 mln. wordt begin 2020 een start gemaakt met de aanpak van de meeste urgente projecten voor verbetering van de erosieproblematiek. Met de beschikbare middelen kan een eerste deel van het integraal plan erosiebestrijding worden uitgevoerd.

De maatregelen voor verbetering van de zeehaven lopen mee in de voorbereidingen voor de uitwerking van de maatregelen voor de bescherming van de erosie van de kuststrook aan de havenzijde. Het is noodzakelijk gebleken dit geïntegreerd aan te pakken.

Bouw nieuwe verkeerstoren en terminal luchthaven

Onder begeleiding van Rijkswaterstaat is gestart met de uitvoering van de projecten. Op 15 oktober jl. vond de officiële start plaats in aanwezigheid van de regeringscommissaris en zijn de eerste zichtbare werkzaamheden op het luchthaventerrein begonnen.

Wegen

Op Sint Eustatius wordt met een financiële impuls van I&W en mijn eigen ministerie gewerkt aan achterstallig onderhoud van het wegennet. Uitvoering van de projecten verloopt moeizaam. De problemen leiden wat mij betreft ook tot een herbezinning op de wijze van uitvoering van toekomstige projecten. Daarover ben ik met de regeringscommissaris in gesprek.

De gebrekkige voortgang op het eerste project, de verharding van de wijk Cherry Tree, leidde al eerder dit jaar tot een hernieuwde onderhandeling met de aannemers. Al vanaf de start van het project liep de aannemer substantiële vertragingen op. Ook aan de voorwaarden waaronder in augustus akkoord werd gegaan met een uitgestelde opleverdatum werd door de aannemer niet voldaan. Nadat eind oktober duidelijk werd dat de werkzaamheden, zonder voorafgaand overleg met de opdrachtgever, volledig tot stilstand waren gekomen heeft de regeringscommissaris het contract beëindigd. Naar een oplossing om het project alsnog zo snel mogelijk af te ronden wordt gezocht.

Afvalbeheer

Om een nieuwe afvalverbrandingsinstallatie aan te schaffen heeft I&W uit het wederopbouwbudget circa 1 miljoen euro beschikbaar gesteld. Dit bedrag is als bijzondere uitkering in oktober verstrekt. Het openbaar lichaam is momenteel in onderhandeling met de leverancier over de juiste voorwaarden voor de aankoop van de verbrandingsoven.

Daarnaast hebben de Staatssecretaris van I&W en de regeringscommissaris een intentieverklaring ondertekend om zwerfafvalproblematiek als gevolg van plastic producten voor eenmalig gebruik te adresseren. Met het eilandbestuur is in de verklaring afgesproken dat hiertoe voor juni 2020 een plan wordt opgesteld, met als doel dat diverse plastic producten voor eenmalig gebruik in 2021 uit worden gefaseerd. I&W levert inhoudelijke ondersteuning en heeft voor de uitvoering een bijzondere uitkering van 40.000 euro beschikbaar gesteld.

Overig

Toerismeplan

Het lokale toerismebureau en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) hebben in maart 2019 een toerismevisie voor Sint Eustatius ontwikkeld. Eind oktober zijn het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en RVO met de publieke en private stakeholders voor toerisme om tafel gegaan zodat de implementatie van de toerismevisie verder ter hand kan worden genomen.

Onder leiding van de Sint Eustatius tourism development foundation is een taskforce opgericht die in deelgroepen met maatregelen op terreinen als de duiksector, wandelroutes en het thema cultureel aan de slag gaat.

Wederopbouwmiddelen

Zoals in de septemberbrief gemeld zijn de door BZK beschikbaar gestelde wederopbouwmiddelen inmiddels voor het overgrote deel ingezet. Sommige projecten hebben logischerwijs een langere doorlooptijd dan andere. Zo zal het herbebossingproject ook na twee jaar nog doorlopen om de diverse aanplant de kans te geven in de daarvoor speciaal aangelegde «shadehouses» groot genoeg te groeien om verplaatst te

worden. Stenapa, beheerder van de nationale parken, is van plan het project voort te zetten nadat het met wederopbouwmiddelen volledig is opgezet. Hetzelfde geldt voor het koraal restauratieproject.

Loslopend vee

Loslopende dieren vormen op Sint Eustatius al jaren een probleem. Ze verergeren erosie, maken landbouw moeilijker en vormen een gevaar op de weg en een bedreiging voor inheemse soorten. Pogingen om de populatie onder controle te krijgen hebben tot nu toe te weinig blijvend resultaat opgeleverd. Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) stelt een regionaal coördinator aan die een integrale aanpak voor Saba, Sint Eustatius en Bonaire gaat ondersteunen. Vooral nog ligt de focus van de aanpak op het onder controle krijgen van de geitenpopulatie. Sint Eustatius heeft aangegeven graag deel te willen nemen aan het initiatief van LNV en heeft inmiddels een concept uitvoeringsplan opgesteld. Onder andere wordt uitgewerkt onder welke omstandigheden op een duurzame manier geiten achter hekken gehouden kunnen worden en hoe de wilde populatie onder controle kan worden gebracht.

Tot slot

Ik kom, alles overziend, tot de conclusie dat bijna twee jaar na de ingreep inmiddels heel veel in gang is gezet. Dat niet elke ingezette lijn zo snel als gehoopt zichtbare resultaten oplevert mag niet afleiden van het feit dat vele partijen zijn samengebracht om op allerlei fronten samen te werken aan de duurzame verbeteringen op Sint Eustatius. Heel veel staat in de steigers.

Onder deze omstandigheden biedt een overgangsregime dan ook de meeste mogelijkheden om initiatieven te verduurzamen, terwijl gelijktijdig gewerkt kan worden aan het gefaseerd herstellen van de normale verhoudingen. Zoals gezegd verwacht ik het wetsvoorstel daartoe begin 2020 ter behandeling in te dienen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.W. Knops